

Forum bylo stále plné lidí, ačkoli byl čas oběda. Mnozí si koupili jídlo od pouličních prodejců a jedli vestoje, zatímco dál vedli obchody, uzavírali politické dohody nebo jen marnili čas. Práví obyvatelé města často volí raději hlad, než by opustili Forum. Koneckonců co by mohlo být lepší než stát ve středu světa? Nic jiného mě nenapadlo. Rozhodně to předčí bojování a mráz v Galii.

Před Juliovou bazilikou postávala skupina kandidátů na úřady pro příští rok a ubezpečovali se, že jsou vidět. Ještě bylo příliš brzy, aby si oblékli *candidus* a chlubili se jím, ale zároveň si přáli, aby všichni věděli, kdo jim díky své pozici bude moci v následujícím roce udělat nějakou laskavost.

Chtěl jsem se dostat do Tabularia, ale rodinná politika vyžadovala, abych přistoupil k jednomu mladému muži, potřásl mu rukou, poplácal ho po rameni a halasně ho pozdravil. Byl to můj příbuzný Lucius Caecilius Metellus, jenž právě začínal svou politickou kariéru.

„Je dobře, že jsi zpátky v Římě!“ zvolal jsem, jako kdyby ten kluk byl hluchý. „O tvém působení v Galii jsem slyšel velké věci!“

„Jen základní vojenská služba, edile,“ prohlásil s patřičnou skromností. V jeho věku to mohl myslet upřímně.

„Nesmysl!“ zahulákal jsem. „Doslechl jsem se, že jsi získal Občanský věnec! Ten jsem nikdy nedostal a ani,“ tady jsem se ostentativně rozhlédl po tvářích kolem sebe, „nikdo z těch, kteří tu stojí!“ Starší muži se zašklebili nad mou troufalostí, ale ti mladší uchazeči o úřad kvestora zrudli.

„Byla to jen zanedbatelná pevnost,“ zaprotestoval. „Na tu zed' mohl vyšplhat každý, kdo má nohy.“

„Jenže,“ zavyl jsem, „je třeba mít statečnost hrdiny, aby šel člověk jako první, obzvlášť když je druhá strana nacpaná pomalovanými divokými Galy!“

Po mnoha dalších nechutných komplimentech, z nichž některé si doopravdy zasloužil, jsem měl dojem, že jsem splnil svou povinnost, a přenechal ho davu příznivců, kteří se přišli podívat, kdo ten zázračný mladík může být. Přehlédl jsem shluk kandidátů a hledal Milona, který se pro příští rok ucházel o konzulát, a Klodia usilujícího o úřad

prétora, ale ani jednoho z nich jsem nespátřil; a to bylo rozhodně dobře. Oba byli tak významní, že by si nejspíš neoblékli *candidus* dřív než den či dva před volbami. Ale kdykoliv se během posledních měsíců oni nebo jejich stoupenci setkali na veřejnosti, brzy tekla po chodníku krev.

Nicméně jsem zahlédl jednoho ze svých nejméně oblíbených Římanů.

„Zdravím, edile,“ zavolal Sallustius Krispus a jeho snědý, tučný obličej rozdělil odporný úsměv. „To představení bylo neskutečné, dokonce i na Metella. Víím, že jste zaneprázdněný, ale můžete mi věnovat několik minut? Mohli bychom si dát u některého stánku oběd.“

Rychle jsem to politicky zvážil. Sallustius mě neměl rád o nic víc než já jeho. Byl nepřítelem Cicerona a Milona, mých dobrých přátel. Na druhou stranu se ten vychytralý, slizký mizera vlichotil do přízně všech důležitých lidí a jeho znalosti o římské spodině byly zcela vyčerpávající. Jeho zásoba politických a společenských klepů byla nepřekonatelná, pokud jste dokázali oddělit zrůna pravdy od hromady lživých plev. Vzhledem k tomu, že jsem byl Caecilius Metellus, tyhle úvahy mi zabraly asi půl vteřiny.

„Bude mi potěšením.“ Otočil jsem se na Herma. „Utíkej do Tabularia a připrav záznamy, o kterých jsme hovořili. Za chvílku tam přijdu.“ Zachytil jsem Sallustiův rozladěný pohled, že jsem nezmínil, o jaké záznamy se jedná. Nemohly být pro něj zajímavé, ale on chtěl zkrátka vědět všechno.

Našli jsme stánek v postranní uličce hned u Fora a posadili se ke stolu pod plátěnou střechu.

„I pod břemenem úřadu vypadáte stále dobře,“ prohlásil, když nám číšník nalil víno ředěné vodou. „Ale rok ještě zdaleka neskončil. Bojím se pomyslet, jak budete vypadat v prosinci.“

„Ani mi to nepřipomínejte. Od prvního dne tohoto roku jsem se žádnou noc pořádně nevyspal a neměl jsem ani pravidelné jídlo. Ale pořád je to lepší než v Galii.“

„Budete se moci chlubit, že se Řím stal po vašem ročním úřadování lepším městem.“

„Pokud bude stále stát.“

„V nevěstincích nemůže být tak hrozný nepořádek,“ prohlásil a narážel na všeobecné přesvědčení, že edilové tráví většinu svého času dohledem nad veřejnými domy *lupanarii*. Vlastně o některých z nich se to vědělo.

„Nevěstince mi starosti nedělají. Za tisíc let se nezměnily. Ulice jsou ve špatném stavu, ale ještě to není žádná katastrofa. Státní budovy jsou v pořádku od té chvíle, co se Caesar a Pompeius začali předhánět v tom, kdo jich dokáže opravit víc a svým jménem popíše celé město. A cizí kulty mě nezajímají už vůbec.“

Naklonil jsem se přes stůl. „Řím má právě teď dva velké problémy týkající se mého úřadu: budovy, které nechtějí stát, a stoky, jež nevydrží další záplavy. Je klidně možné, že až budete škemrat o hlasy, skončíte na vrcholu Kapitolu a váš *candidus* se bude třepotat ve větru.“

„Tak zlé to je?“ ozval se a prsty si přejížděl bradu zjizvenou akné.

„Tvrdí to lidé od řeky a ti se málokdy pletou.“

„Po celém městě se šíří řeči o té zřícené *insule*. Slyšel jsem, že bylo pět set mrtvých.“

„Vydělte to dvěma, ale i tak je to dost hrozná. Jedná se o zjevnou korupci ve stavebnictví a já ji hodlám vymýtit.“

„Velice chvályhodné,“ zamumlal.

„Mám pocit, že jsem ve vašem hlase zaslechl náznak pochybností.“

„Rozhodně nejde o to, že bych pochyboval o vaší upřímnosti, přáteli. Vaše oddanost povinnosti je taková, že ji zmiňuje dokonce Kato. Soupeří s vaší netaktností a schopností dělat si nebezpečné nepřátele, ale udivuje mě, že toho víte tak málo o stavebnictví.“

„Bohužel je to tak,“ přitakal jsem, překvapený, kam náš rozhovor směřuje.

„Vy Metellovci nemáte žádné jiné povolání kromě politiky, války a farmaření?“

„Co jiného zbývá? Lidem naší třídy je prakticky všechno ostatní zakázané. *Gens Caecilius* není patricijský, ale už celá staletí jsme konzulové. Kdybych se zabýval obchodem, mohli by mě vyhodit ze senátu, hned jak budou zvoleni noví cenzoři.“ Na chvíli jsem se zamyslel. „Pochopitelně je tu vždycky Krassus, který ztělesňuje vlastní zákon. Nadělal si majetek na půdě a otrocích. Jelikož podle práva je

i městská půda vedená jako zemědělská, a dokonce i ti nejvzdělanější otroci jako živý inventář, zůstal v mezích zákona. Neškodilo, že si mohl koupit přízeň téměř všech cenzorů. Vlastně byl cenzorem i on sám.“

Sallustius vyplivl pecku z olivy. „Ach ano, vznešené praktiky zemědělství, což v dnešní době znamená sedět na terase venkovského statku a pozorovat otroky, jak se dřou podle zákona sahajícího až k – nu, ani nevím, snad k Numovi Pompilioví. Jediný zdroj bohatství zákonný pro senátora jsou válečná kořist a plody země. Konkrétně to posledně jmenované se může vykládat i tak, že to znamená všechny dary země včetně těch, jež se nacházejí pod ní.“

„Pravda. Nemálo senátorských rodin vlastní doly. Tak zbohatl Marius.“

„A co ještě pochází ze země?“ zeptal se vemlouvavě a očividně se dostával k věci.

„Nu, tedy třeba dřevo, kámen, hlína využívaná v hrnčířství, na výrobu dlaždic a na... cihly...“ Poslední slova vyšuměla do ztracena ve chvíli, kdy mi začínalo svítat. Sallustius měl vážně chytrý způsob, jak tyhle věci vyjádřit.

Zašklebil se, přikývl a namočil si kůrku do mističky s olejem. „Přesně. Stavební materiál. Dokonce je okrajově přijatelné vyrábět cihly sám, protože jsou z čisté hlíny vypálené na ohni živeném dřevem, což znamená, že jsou vytvarované a upečené spíš než vyrobené v pravém smyslu slova.“

„Říkáte, že možná nebudu vyšetřovat pouze nečestné stavební dodavatele, ale urozené, vlivné lidi?“

„Možná vaše sousedy z *curie*.“

„Ale takoví senátoři by se jistě zabývali pouze prodáváním surovin dodavatelům. Nemuseli by nutně mít co do činění s dodavateli, kteří záměrně vybírají vadný a podřadný materiál, aby maximalizovali zisk.“ Moje právnické povědomí se samovolně dralo do popředí.

Vážně přikývl. „Člověk by v to rozhodně doufal.“

„A jakýpak by mohl být váš zájem v této záležitosti?“

„Stejně jako vy i já jsem členem senátu. Přestože Sallustiovců nejsou tak urození jako Caeciliovců, naše rodina se těší úctyhodné starobylostí.“ To vyjádřil dost zaobaleně, alespoň tu první část. Sallus-

tiovcí byli Sabinové z hor ze středu poloostrova, což je až na samé hranici území, kde vás ještě považují za římského občana. Do Říma dorazil před několika roky, aby se vešel do přízně vlivných mužů a zahájil svou politickou kariéru. Zaměřil se na Klodia a jeho patrona Caesara, tedy na muže, jimž patřila budoucnost.

Hádám, že jsem neměl mít tomu člověku za zlé jeho cizí a prostý původ. Koneckonců spousta význačných mužů té doby byla zvenčí, třeba Cicero a Milo, abych jmenoval ty nejslavnější. A není absolutně žádných pochyb, že většina těch nejhorších byli rodilí Římané, jež mohli vysledovat své pokrevní příbuzenství až k Aeneovi. Šlo zkrátka o to, že Sallustius ztělesňoval nejhrubší karikaturu nově přichozích zbohatlíků a jejich odporné vlastnosti: hulvátství, bezohlednost, nevychovanost, otrlost, chabé vzdělání, nekultivovanost a vůbec nepřijemnost.

„Odpusťte, že jsem tak natvrdlý, ale přesto stále nějak nechápu, co mi chcete sdělit.“ Pochopitelně jsem si byl celkem jistý, že mi svůj vzkaz už řekl, ale chtěl jsem, aby se vyjádřil zcela jasně kvůli pozdějšímu svědectví u soudu, pokud ho bude třeba, ale on se nenechal tak snadno postrčit.

„Pouze jsem si dovilil poukázat na možná úskalí vašeho vyšetřování, kterým by se člověk rád vyhnul.“

Málem jsem se všemi těmi dvojsmysly zadusil. „Jako vždy půjdu tam, kam mě zavedou důkazy. A teď,“ dopil jsem pohár a vstal, „mě vedou do Tabularia.“

„Potom vám přeji hodně štěstí. Se zájmem budu sledovat vaše další kroky.“

Ani v nejmenším jsem nestál o jeho zájem, ale diplomaticky jsem o tom pomlčel. Místo toho jsem přemýšlel, jak se tak rychle dozvěděl o mém vyšetřování. Jenže v malém, spleťtém světě římské politiky se zdálo, že každý se okamžitě dozví o všem. Většinu předchozího dne jsem strávil na místě neštěstí; hovořil jsem s *interrexem*; poslal jsem hromadu trámů do Ceresina chrámu. Rychle se to rozneslo.

Valnou část svého dlouhého života jsem strávil v Římě a většinu tohoto času jsem věnoval městu a jeho podivným obyčejům. Jen málo věcí je v římském životě tak záhadných, jako šíření zvěstí. Pokud mohu soudit, tou prvotní cestou jsou otroci. Jsou všude, od

nejnižších doupat po domy těch nejvznešenějších a nejmocnějších. Slyší všechno, protože lidé mají sklony hovořit, jako kdyby otroci neměli uši. Všude nás doprovázejí a mluví spolu. Jednou jsem se pokusil vysledovat konkrétní zprávu a zjistil jsem, že se rozšířila v podstatě tak, jako se šíří smrtelná choroba, z jednoho nemocného na druhého.

Jistý *eques* jménem Lollius, jehož dům stál na Eskvilinu u městských hradeb, se nečekaně vrátil z cesty dřív a nepřistihl svou ženu v posteli s nikým jiným než s diktátorem Gaiem Juliem Caesarem, který tohle činil dost často. Zdá se, že Lollius byl staromódnější a nedůtklivější než většina mužů naší doby, a následovala nehezka fraška, po které Caesar skončil s mocným krvácením z velkého juliovského zobáku.

Stalo se, že skupinka hýřilů vracejících se ze svatby procházela kolem Lolliových dveří, a právě v té chvíli zahlédla Caesara, jak se vypořádal ze dveří a zhroutil se do nosítek. Na hlavě měl nakřivo nasazený vavřínový věnec a krev mu špinila tuniku. O několik okamžiků později vyběhla s křikem z domu nahá žena, kterou těsně pronásledoval její ukřivděný manžel, a zasazoval jí rány velkým, hvízdajícím bičem *flagrum*.

Zatímco se zpola opilá společnost válela smíchy, někteří z jejich otroků se dozvěděli příběh od *janitora* připoutaného řetězem k sloupu u dveří Lolliova domu. Cestou domů pomáhali svým nameteným pánům a zároveň zvěst šířili. Mezi prvními adresáty byli nosiči vestálky Servilie, kteří ji dopravovali z bohoslužby v chrámu Junony Luciny. Odtud nesli zprávu po velké Suburské cestě až na Forum, kde vyložili svou paní v domě vestálek, a pospíšili si, aby probrali klepy s otroky potloukajícími se kolem Fora, což dělá většina otroků, pokud jim to může projít.

Z Fora se příhoda rozšířila ven jako výbuch jedovatého plynu při erupci Etny. Mě zastihla v chrámu Jupitera Optima Maxima na vrcholu Kapitolu, kam Caesar svolal senát k jednání. Mám pocit, že jeho předmětem bylo potvrzení Kleopatry královnou Egypta, ale k probrání této záležitosti jsme se nikdy nedostali. Zpráva o choulostivém incidentu si našla cestu vzhůru na Kapitol rychleji, než z něj mohla stéct voda.

Když Caesar dorazil, pozlacený věnec mu na plešaté hlavě znovu seděl rovně. Na sobě měl sněhobílou tuniku a nachové roucho triumfátora, které si zvykl nosit při všech veřejných příležitostech a jehož barva ladila s barvou jeho nosu. Už při jeho sebevědomém vstupu do chrámu senátor jménem Sextus Mummus, satirický básník se slušným renomé, deklamoval bez přípravy ódu o pomstě Vulkána, když překvapil svou ženu Venuši v posteli s Martem. Byla plná oplzlých narážek a obscénních zmínek a Caesar zrudl od hlavy až k patě, jak celý senát vybuchl smíchy na jeho účet. V té době existovaly některé záležitosti, kvůli kterým se jakémukoli Římanovi, dokonce i diktátorovi, mohlo okolí vysmát přímo do obličeje.

Když jsem vystopoval původ a cestu příběhu, spočítal jsem si, že mu to od Lolliových dveří k Jupiterovu chrámu trvalo sotva tři čtvrti hodiny. Šíření klepů patří mezi velké vášně Římanů.

V každém případě jsem šplhal na tentýž kopec, ačkoli ne až na jeho úplný vrchol. Tabularium, kde se uchovávaly záznamy cenzorů, se nachází ani ne v polovině cesty vzhůru. Vyšel jsem po dlouhém schodišti kolem chrámu zasvěceného Konkordii představující zbožštěné zosobnění svornosti, toho roku v Římě velmi potřebné ctnosti, a vstoupil jsem do archivu suterénním vchodem. Dlouhá překrásná fasáda té budovy, jež byla vidět z Fora, je ve skutečnosti prvním patrem východní stěny.

Právě k tomuto nádhernému sloupoví jsem vystoupal a tady jsem našel Herma, jak pánovitě rozkazuje otrokům z archivu jako osobní asistent edila. Na dlouhých stolech už byly rozloženy svitky a tabulky.

„Jak jste požadoval, edile,“ pronesl melodicky propuštěnec, co měl na starosti záznamy cenzorů, „tyto dokumenty se týkají nedávného období úřadu cenzorů Valeria Messaly Nigera a Servilia Vatia Isaurika.“

Oba muži patřili mezi nejvýznačnější Římany té doby, jak už tomu u cenzorů bývá. Také bylo obvyklé, že byli zcela výjimečně konzervativní, a tito dva beze zbytku zmíněnou vlastnost naplňovali. Vatia Isaurikus se navíc řadil mezi nejstarší členy senátu, protože už v době Sullovy diktatury zastával úřad konzula.

Messala Niger byl o mnoho mladší, ale podobně nekompromisní přívrženec aristokratické strany, a k tomu navíc patricij valeriovské

rodiny. Tím spadal do stejného tábora jako má vlastní rodina a také do protiklodiovské a proticaesarovské frakce.

Cenzoři se tenkrát volili každých pět let a jejich povinnosti byly přesně vymezeny. Každých pět let prováděli sčítání obyvatelstva, vykonávali *lustrum*, aby obřadně očistili armádu, posuzovali seznam mladších úředníků, kteří měli být přijati do senátu, a zbavovali tenhle sbor neschopných členů. A co bylo pro mé vyšetřování nejdůležitější, přidělovali veřejné zakázky na takové věci, jako je výběr daní, opravy silnic, dodávky vojenského vybavení a tak dále. Zájemci byli ochotni nabídnout vysoké úplatky, aby si tyto kontrakty zajistili. K podplácení se uchýlili i ti, kteří se chtěli dostat do senátu nebo se do něj vrátit poté, co je předchozí cenzoři vyloučili. Právě z tohoto důvodu bývali cenzoři většinou staří, bohatí a význačného postavení. Mělo se za to, že takoví muži nepodléhají tak snadno podplácení.

Nikdy jsem nechápal logiku takových argumentů. Muži jsou často bohatí, *protože* jsou hrabiví. A člověk hrabivý v mládí je zřídka méně chamtivý, když zestárne. A co se týká dobrého vychování, nikdy jsem si nevšiml, že by dlouhý rodokmen u kohokoli z lidí snižoval podíl špatných vlastností. Vlastně vysoké společenské postavení spíš poskytuje větší moc a možnosti uplatnit právě tyto vlastnosti než naopak. Nicméně takové bylo tradiční přesvědčení, a kdo jsem byl já, abych zpochybňoval tradice?

„Smím vědět, co hledáme?“ zeptal se propuštěnec.

„V této chvíli se zajímám výhradně o veřejné zakázky. Ale ne o výběrčí daní. Konkrétně o práce na městské výstavbě a demolicích a velice rád bych u toho viděl jméno jistého Marka Kanina.“

Propuštěnec vzdychl. „Tak dobře, pustíme se do toho.“ Obrátil se na otroky: „Nejprve záznamy roztříďte podle předmětu, než začnete hledat konkrétní jména. Všechny dokumenty, které se toho týkají, dávejte sem,“ zaťukal na střed stolu. „Ty ostatní vraťte zpátky do příslušných košů. Až se vyřadí všechny nepatřičné dokumenty, rozdělíme si zbytek a projdeme vše, abychom našli, co vážený edil potřebuje vědět.“ Připadalo mi to jako neobyčejně rozumný systém. Nevím, co bychom dělali bez státních propuštěnců. To oni zajišťují chod říše, zatímco my si užíváme plenění.

„Báječné,“ pochválil jsem ho. Když se prováděla první část práce, přecházel jsem podél sloupoví a kochal se krásným výhledem na Forum, které díky již dříve zmíněné rivalitě mezi Caesarem a Pompeiem vypadalo lépe, než tomu bylo poslední roky. V té době to zatím byla rivalita stále přátelská a celý Řím z ní měl užitek. Každý z mužů se snažil zrenovovat budovy a památníky pro slávu své vlastní rodiny.

Pompeius nechal opravit všechny stavby věnované jeho otci a pod vlastním jménem zrenovoval chrám Kastora a Polydeuka, ale vskutku velkolepé dílo odvedl při stavbě svého obrovského divadla i přilehlého komplexu veřejných budov na Martově poli.

Caesar, jehož rodina byla mnohem starobylejší a rozvětvenější, toho udělal víc na Foru. Jako *Pontifex Maximus* opravil sídlo *Pontifika Maxima* i přilehlý dům vestálek spolu s Vestiným chrámem, u něhož projevila dobrý vkus tím, že ho ponechal v jeho prosté původní podobě. Zrenovoval Mariův tropaion, což bylo gesto, jež ocenili obyčejní občané, kteří toho šíleného starého řezníka stále uctívali. Marius se sňatkem stal Caesarovým strýcem a staří mariovci stále představovali jeho hlavní mocenskou základnu.

Jako edil nově vydláždil celé Forum i s přilehlými tržišti a zrekonstruoval každou budovu spojenou s jeho rodinou. Patřila k jedněm z nejstarších, takže se jednalo o spoustu budov.

S obdivem jsem přemítal nad tou záplavou bílého mramoru a oslnivého zlacení a těšilo mě vědomí, že tito dva velcí muži byli ochotní utratit tak ohromné sumy, aby si koupili přízeň svých spoluobčanů. Moji radost kazil jen jeden nepříjemný fakt. Na každém průčelí nové či opravené budovy jsem našel jejich jména.

Shlížel jsem přes střechu Saturnova chrámu a uviděl skupinu mužů na rohu Semproniovy baziliky. Všichni měli na sobě zelené tuniky a něco v jejich způsobu chůze prozrazovalo, že nemají za lubem nic dobrého.

„Herme,“ zavolal jsem, „pojď sem.“ Odložil svitek, který prohlížel, a opřel se o zábradlí sahající mu do pasu. Ostrý zrak upěl na místa, kam jsem mířil ukazovákem. „Prosím, pověz mi, že to jsou otroci ze Zelené stáje.“

„To bych asi mohl,“ připustil, „pokud by nevadilo, že vám lžu. To jsou muži Plautia Hyspaea. V dnešní době existuje tolik gangů, že

si zvykli nosit barevně odlišené oděvy, aby se v pouličních rvačkách vůbec rozeznali.“

„Tak proto měli ti poslední mrtví klodiovcí, co jsem viděl na ulici, oranžové pruhy na tunikách,“ poznamenal jsem.

„A proto dal zrovna Milo všem svým mužům nové bílé tuniky, ačkoli tvrdí, že je to jen proto, aby vypadali slušně, když se po jeho boku objevují na veřejnosti. Aufidiovi hoši mají na tunikách rudé lemy, Scaevolovi nosí blankytně modrou...“ Pokračoval dál a odříkával seznam méně významných gangsterských skupin, z nichž každá teď měla své vlastní insignie.

Onen Plautius Hypsaeus, kterého zmínil, byl jen dalším z našich politických gangsterů. Podobně jako Milo se pro příští rok ucházel o úřad konzula. O římské politice té doby hodně vypovídá skutečnost, že tři kandidáti na nejvyšší římské úřady byli zároveň vůdci gangů.

„Ach ne,“ vzdychl Hermes. „Podívejte se tamhle.“ Ukazoval na jinou skupinku mužů přecházejících severně via Sacra blízko chrámu Venuše *Cloaciny*. Tihle si vykračovali stejně a jejich tuniky měly rudý lem. Aufidius nebyl významný gangster, ale podporoval Milona, Hypsaeova rivala. „Stříbrný denarius na to, že se začnou prát dřív, než ti s červenými pruhy projdou kolem pódia *praetora urbana*.“ Malý krvežíznivý ničema.

„Ani náhodou,“ oponoval jsem mu. „Jsou v menšině, takže jestli mají alespoň za mák rozumu, doběhnou k památníku na Sullovu numidijskou válku a budou si jím krýt záda.“

„Platí,“ souhlasil Hermes. „Jestli prolíjí první kapku krve mezi pódiem a památníkem, sázka neplatí.“

Jak jsem předpokládal, oba malé gangy se zahlédly přes Forum a zarazily se na místě jako dvě smečky psů, jimž se zjeví chlupy. Téměř jsem viděl, jak při počítání hýbou prsty; pak muži v zeleném vyletěli dopředu, když se ti s červenými pruhy začali bokem přibližovat ke starému památníku, tomu, který se Caesar nikdy nenamáhal opravit, protože Sulla byl jeho nepřítel a ukradl slávu z toho tažení Mariovi. Červeně pruhovaní aufidiovcí právě dosáhli památníku a otočili se k němu zády, když Hypsaeovi stoupenci dohonili poslednímu muže a srazili ho k zemi cihlou. Hermes postrčil denarius po zábradlí k mé ruce. Vzal jsem ho a schoval za opasek.

Dole pod námi začaly nějaké ženy křičet a lidé vyšplhali na schody chrámů a bazilik, aby si užili podívanou. Rváči gangů bývali často vysloužilí gladiátoři, kteří si svoje už odpracovali, takže občas byl k vidění kvalitní boj.

Když ani jedna strana nedokázala zahnat druhou klacky a cihlami, objevila se zakázaná ostří a začala doopravdy téct krev.

„Nová banda!“ zakřičel Hermes, jak malý gang mužů se žlutými páskami kolem hlavy přiběhl od Vestina chrámu a muže v zeleném napadl zezadu.

„Kdo to je?“ zeptal jsem se Herma.

Pokřčil rameny. „Nikdy jsem je neviděl. Ale jsou dobří.“

Na Foru teď převládala všeobecná bitka. Pár veteránských rváčů, co na sobě neměli žádné rozpoznatelné barvy, se zapojilo do rvačky zjevně jen pro zábavu. Státní propuštěnec, který si spolu se svými pomocníky hluku nevšimal, se při novém výbuchu křiku obrátil od záznamů a opovržlivě se zadíval na peroucí se dav.

„Řím by měl mít řádné policejní jednotky. Já pocházím z Pergama a mé město nikdy nepotupily takovéhle výtržnosti.“

„Vždycky jsme si dobře poradili i bez policie,“ řekl jsem. Pochopitelně měl pravdu. Řím zoufale potřeboval spolehlivý policejní sbor, ale člověk zkrátka něco takového nepřizná před propuštěncem narozeným v cizině.

„Jestli tohle znamená, že si umíte dobře poradit, máte to mít,“ ušklíbl se a otočil se zpátky ke kupám dokumentů.

Cizinci často jednají, jako kdyby zákon a pořádek představovaly nejvyšší občanské ctnosti, hlavně ti z civilizované a monarchy řízené východní části světa. Tenkrát Římané vyznávali výtržnictví, ale aspoň netrávili své životy líbáním královského zadku. Na rozdíl od dnešních časů.

Představení na Foru jsme si s Hermem ještě chvilku užívali. Dva dobře známí bojovníci, thráctí zápasníci s dýkami, vyšplhali na památník a za velkého potlesku a mocného povzbuzování se spolu utkali. Na nich vyhrál Hermes svůj denarius zpátky. Celkem vzato, ačkoli tomu chyběla okázalost a důstojnost, pozlacené zbroje a barevná pera – bylo to téměř tak dobré jako *munera*.

„Edile?“ ozval se propuštěnec. „Přestože vás hrozně nerad vyrušuji...“

„Tím se netrapte,“ zarazil jsem jeho omluvu mávnutím ruky. „Stejně už je po všem. Nezbyvá než utřít krev. Jak jsme pokročili?“

„My,“ prohlásil s důrazem na to slovo, „jsme oddělili všechny dokumenty týkající se veřejných zakázek pravomocně vydaných zmíněným cenzorátem. Označil jsem dva, jež obsahují jméno, které jste zmínil.“ Kupa, na kterou ukázal, byla značně zmenšená, ale stále dost velká.

„Výborně. Nechte tyhle dokumenty odnést do mého domu v Su-
buře. Musím si je v klidu pročíst.“

Podíval se na mě, jako kdyby mě nějaký škodolibý bůh proměnil v ovci. „Chcete po mně svolení k tomu, aby státní dokumenty opustily Tabularium?“ Říkal to tónem, jako bych ho žádal, aby vtrhl do Domu vestálek a znásilnil všechny panny.

„Přesně. Tabularium není chrám ani žádné jiné posvátné místo. Jedná se o státní majetek vyhrazený k uchovávaní státních dokumentů. Jako úředník státu vykonávající své povinnosti požaduji, aby byly tyto dokumenty dopraveny ke mně domů.“

Založil si ruce na prsou a zadíval se na mě přes svůj dlouhý řecko-syrský nos, což nebylo nic lehkého, protože jsem byl o dost vyšší než on. „Ne bez výslovného příkazu cenzora nebo jednoho z konzulů.“ Nic se nevyrovná domýšlivosti státního poskoka.

„Cenzoři v úřadu loni skončili,“ prohlásil jsem, „a konzulové se svých funkcí ještě neujali kvůli neregulérnostem během voleb v uplynulém roce.“

„Nu, pak si dokumenty prostě musíte prostudovat tady.“

Za ním se zubili státní otroci. Jeden z nich na mě mrkl a rukou naznačil univerzální signál na převod hotovosti.

Vzal jsem propuštěnce kolem ramen. „Můj příteli, pojďme se projít a pohovořme si.“ Procházeli jsme se překrásným sloupovím, kde u dlouhých stolů učenci a úředníci studovali množství státních dokumentů, protože jim jižní strana poskytovala to nejlepší možné světlo na čtení. Jak jsme kráčeli s hlavami u sebe, vyjednávali jsme.

Naštěstí pro mě ten muž nechtěl úplatek ve formě peněz, jichž jsem neměl nazbyt, ale věděl, že se za několik málo let stanu préto-rem. Toužil totiž po jistém povýšení, které bych mu jako prétor mohl zajistit. Taktéž žádal, aby mohl jmenovat jednoho státního otroka,

kteřý by byl propuštěn na svobodu a zaujal jeho současné místo. Bylo mi jasné, že právě od tohoto muže obdrží peněžní úplatek, a tedy dohoda se mnou představovala spíš jistou výměnu zdvořilostí. Než jsme se vrátili zpátky ke stolu, byli jsme domluveni a on nařídil několika otrokům, aby dokumenty uložili do koše a donesli je do mého domu.

To byla poměrně přímočará transakce, jak už to v té době bývalo zvykem. Předání peněz se považovalo za hrubé a neomalené; vzájemná výměna laskavostí se cenila mnohem víc. Byl to nečestný, nevíkonný a zkorumpovaný systém, ale aspoň jakž takž fungoval. První občan ho celý zkazil, když stvořil byrokracii z vlastních propuštěnců. Byli jím osobně vybraní, vyškolení pro své úkoly a podrobení pravidelné kontrole; podle jejich výsledků pak povýšení či degradováni. Je to strašlivě víkonné a služba se v mnohém zlepšila, ale propuštěnci jsou povinováni svou loajalitou pouze jemu.

Já dávám přednost starým způsobům.

4

Vraceli jsme se zpátky přes Forum, když mě dohonil Festus.

Jelikož už bylo po boji, dorazilo několik prétorů se svými liktory, aby pozatýkali účastníky rvačky. Spousta mužů na zemi sténila, někteří se snažili odplazit nebo jen nehybně leželi. Nedokázal jsem říct, jestli nějaký konkrétní gang zvítězil, ale o to vůbec nešlo. V takových potyčkách je skoro nemožné určit vítěze. Jde o to narušit městský život a vyděsit a terorizovat občany, aby se nikdo neodvážil ucházet se o úřad proti vůdcům gangů či politikům, které gangy podporovaly. Samotné volby většinou rozhodovaly úplatky. Nikdy jsem netvrdil, že je naše republika dokonalá.

„Patrone!“ zavolal Festus. Pak se opravil: „Tedy chci říct edile!“ Byl to vlezlý malý člověk, syn jednoho z našich venkovských správců. Přišel do města a prosperoval jako obchodník s olejem. Byl jedním z mužů, které jsem poslal prověřit znepokojující stav stok.